

ACC. N:R M. 10300: 1-20.

Landskap: Småland

Upptecknat av: Goda Bursén

Härad: Västbo

Adress: Knarrabo, Sm. Burseryd

Socken: Burseryd

Berättat av: densamma

Uppteckningsår: 1946.

Född år 1883 i Lpabo

Arbetsgillen.

s. 1-20.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

H. G. F.

Slättagille

Slättagille hemma för ångslätta.
Det brukade va 10 slottakärr å 5-6
räfsersor dom mesta pojkar och flickor
ifrån gårdarna omkring samt en torpa-
re som jore dagsvärke i "bärjen"
"skördetiden". Dagsvärket började kl:
5 på "måraren" "morgonen" å slutade
ve solas nergång kl: 9. Men då va
ett par timmars meddarrast för
då öitade dom "daver" middagsmålet
hallades här i slutet på 1880 latet
för daver. Den bestod av välling koht på
kungsryn och mjölk samt lite salt och
"söker" sorber jämte grovt rågbröd eller
lite blandning med havremjöl i "bröet".
brödet samt smör och ost "smårost" ystad hem-
ma av skummjolk och pärmjolk så sur
att osten skulle bli mör, vassen silades

ifrån å osten arbetades sen må "hänna"
handen med lite salt och kumning te den
"bla" blev grymig. Detta mål äts kl: 12. Må
maten va äten så dukades det bort å
"looskifta" matbordet va aj planka lagd
på pallar "taa" tagen ner u loahålet som
var skiftat upp med plank istället för
dörr. Sen skulle då va i timmes meddassrast
för "kärana" karlana. Matmodern skulle
gå till skogen å meddasmjölka koerna "män-
na" medan mannen vilade "övilade" ifall
hu inte hade aj "dotes" flicka så stor så
hon kunde "kunne" gå i Hasas ställe, dam
ante råprentöserna elle gummorna skulle
råpsa på meddassasta för dom vore
så få så då hade "blett" blivit så nöl
uråpsa på förmeddan så nu skulle de
hinnråpsa kärana männa dom vore.

Maten "sulle lavas" skulle tillredas och bäras
till borden "låg" uti matmora å "ongarora"
barna för "södnä" sådana va då gott om
då å så skulle hon räpna desutom så myc-
ke hon "orkade" krafterna räckte till och
lite "mår" mer ibland. Många gånger
gick då en "hultagårdskidde" ett barn
död fött i förväg på grunn å att Mora va
eller blå överanstängd i "bärger" d. v. s.
i slotta eller i skora. Då va ibland h. a. 3.
kilometer lång väg att gå, backarna många
och "väjen" vägen "dåli" bristfälli ibland gick
den övers "havlbröer" rundkarlar ldm
länga lögda på mossar och kärr samt bäckar-
där som va som blötast och när då regnade
~~va~~ poro då så hala. Nu ha "slottakarana"
"silat" slottekarlarne vilat, slipat och brynt
ö vispat sina lias och nu gå skårona

i "flyande fläng" hastigt, när så nå då
gått a stum så börja da få "slott" liens biter
inte o då gå da en & och en te brynehoen
lägges då ena knäet på marken och står
liem mot de andra tar brynestenen och
gnider mot liens egg tills den blir vass
stiges upp tager "öspastecka" vispsticka
och vispas av "råäggen" det lite gjärna
på låäggen som blir mår en slipas å brynes.
Brynestenen är en liten slipsten gjord 2 desimeter
lång och 1 desimeter i omkrets att blöta i vatten
och hålla i handen och gnida liens egg mår
te da blir "öars" vass. Brynehoen å en liten
urholkad trästock 1 meter lång mår en
~~granegg~~ "granveja" en lång granrisagren
som är böjd och isatt te grepe och så bäres
hoen mår vatten och brynestenen vart som
hålst i slottesängen. "Slottamarka".

Nu är kl: 7 då ska då ätas "aftonvar"
det är nu middag. "Potates, skinkulos"
potatis kokta må skalet på nästan hela året
om, sällan skalades potaterna i "öndarläve"
vardagslag koket "kyt" kött "tjüd" och fläsk samt
spadet som "sorelet" såglet kokat i till
såsens ställe. Då slaktade "möe" mycket "djus"
"jus" under året, ett par gamla grisar ett
"fästagt" en gammal ko eller en liten tjus
samt några kalvar samt "smale" får.
Det saltades "håst" mycket och sen torrades
den bästa bitarna och hängdes i taket
för att "härskna" så kallat mogna så då
va gult på färgen och minst ett år
innan det skulle ätas. Men i skördetiden
togs det fram till kokning, nå "gröen"
skörden skulle bärgas, för då arbetet va
strängt fördrades möe soreth.

etrbetarna togo "kytknärstingar" köttbitar
så stora som knytnävar så då gällde för
husmoderna att ha stora fatena fulla
med kött och fläsk, det skars ej upp
utan folket skulle ta ut bitarna själva
så möe de ville ha, "llos" lingen var
supamaten men ibland välling kokad
på höngryn små havregryn eller
"stärkelsegryn potatismjöl. Så nu voro di
mätta och fingo lov, "skönna" sjetjud se ut
te slottet igen. (Raska på) Och sen fortgick
arbetet till emot solens nedgång, men
mot slutet av dagen riktades ve klart
"vår" väder många ögon mot solen i
väster å må då va ett "bokatjurs" en kedja
på ett par meters längd till solen, ^{skulle gå ner} för att
då "bryta upp" sluta arbetet men där
husbondefolket var "gripliga" små

fick arbetet fortsätta så länge man kunde se. Och sen var det "kölsmat" kvällsmat. Gröt kokt på vatten rågmjöl lite salt, kallades rågmjölsgröt mjölk, fläsk, kött, ost & bröd smöret skulle säljas så då va "sällan" inte ofta man fick smör till bröd. Då va dagsvärdet slut och avlöning på slutet av 1880 talet 50 öre för man och 25 öre för kvinnor men tio år därefter fick mannen 75 öre i daglön och kvinnan 50 öre. "Då hade då blitt god tier." En god förtjänst för en dags arbete. Det va "håra" hårda och långa arbetsdagar, man fick inte gå å "asa" släpa "bäna" benen "etter se" efter sig alla måste skynda sig och många gånger i språngmarsch. Jag har sett arbetare må stora "öäkner" svett som gått genom skjortan i vita ~~hagar~~

högar på ryggen. Och så lite om
maten på "mårnaren" morgonen när
dom kom te arbetet kl. 5. kornkaffe
kokat på rostat korn samt lite bönor
en bit kaksocker gräddde utsgrädd mæ mjölk
samt jästringar bakade av mjölk. Siktat
rågmjöl jäst samt lite kakplatt eller
"ister" smult annars kornmjölsringar
kringlor bakta å kornmjöl gräddmjölk
hjärtthornsalt. Kaffe, socker och vettemjöl
va ingen öadlasmat vardagsmat på 1880.
1890. talen. Råmjölksringar bakades å då
första målet mjölk när aj ko hade kalvat
utå råmjölk detemjöl vettemjöl stora
kringlor som torkades och sen gjordes
i åsalat att "fagna" giva gäster som
kom till huset. La här va då i mitt
"hann" hem samt i många andras.

Och så va då frukosten. Den besta å "öns" ^{var}
sett stort stekt fläsk å "kräs" kokad av
kornmjöl sammat med skalarna i mjöl-
~~let~~ mjölk, nå då va kokt laes ett fläsk
på kräsa även kallad pannemat rundt
om på hela pannjärnet och sen "fläsk"
flottet på övers allt, sedan sattes pannan
på bordet eller "tavla" och så satt vi runt
bordet och doppade bröd i kräsa och
åto fläsk till "te". Ibland va då stekta "jorpar"
potatis i kräsa för omväxling skull. Alla
kokkärl hade fötter här va inga kokspisar.
Stekepanna va allti på frukostbålet och så
ett mjölkfat som alla åt må ske ur, ingen
disk "skid" ^{skeden} strök en å må "hanna" näven handen
gaffel & kniv slickade man ren och var hade
sina redskap att äta med ingen fick ta den
andres ur båsda att äta med.

^{härst}
sljolkkärt och kokpyrt diskades och Tarta
skusas för bli så "smeti" soti. Lot kallades
allti smet förr. Ett barn smutias och sotar
ner sig i "ansiktet"; så säges Mor. Torka å de
i "syna" du å så smeti å loti "Engel" barn.
En duktig hustru för skulle med få koer
"sanka" ångljöd mycket d.v.s. karna mycke
smör att sälja. En undantagshustru kunde
sälja för 90. å 100. kr: efter en ko, då fick man
inte förstöra o äta upp det. Här ansågs för
lyx att äta smör; sen blev då prångar att
"handla för" köpa i butiken. Smöret fick
man 1.50 å 1.65 kg. på ^{sammen} sommaren och på
"venten" vintren 1.90 å 2.00 kg.

Då sulte bäras långa vägar i hur och skur
till oppsköpsplatsen då fick inte käras
å "restas" skakas. Här är $1\frac{1}{2}$ mil till
närmaste järnvägsstation på 19 hundralet.

Och så va då gille! Sku på "trettiohundratalet"
mittanhundratalets början viel Olsmässetid
va det alltid något stället gille hos någon
"bonne" bonde som hade förs lite folk att
skärda häst själv och då va då kalas i
stället för daglön med dans och musik
på kvällen och långt fram på natten
så man va borta hela dygnet om, arbetet
var svettigt och varmt på dagen och sen
nattens sömn blev skörvad så då hände
att man sov inte mer än varannan
natt på hela veckan. Maten var mycken
och kaffe, brännvin och "spisöl" va drickat.
Spisöl var ett matöl som morarna
gjorde själva på mat gjort af barn
samt rågkli humle och socker och
jäst. Mannen drack kaffegökar 2 1/2 dl:s
brännvin 1 tredjedel kaffe så dom voro

Så "sne ö vimmelkantiga" druckna
innan solen gick upp. Allin man K.
Herman Bursten samt min svägers Emil
Bursteth spelade fiol, jämte två pojkar
från Gaarud Johan och Karl Larsson
spelade dragspel och sjönga visor.
Dansen trädde på Leanders Josephsons
lovade loge här i Knarrabo. Kardinar
Ida Josephson "trakterade" ofta med kaffe
och ~~spis~~ "bjöd" stapet gick i mun
ur mun tills då va tomt. Brännvinet
kostade 0.90 öre kanna $2\frac{1}{2}$ liter och orostat
kaffe kostade emellan 1.50 à 2.00 kilot
Allin svärfar Johan Emanuelson spelade
dragspel och så gjorde "jore" han se en
så kallad träskofiol - en trädbit med
starkt sytråd som strängar och på den
lärde sonerna sig spela fiol i början.

Lå här var bygdens ungdomar som
skötte musiken, men här var också pojkar
från Västergötland som spelade och
sjöngo, såsom pojkarna på Isaryd
samt Johan, Halle, Richard Larsson
från Stularp och Johan på Hårang
Isack Johansson på Kvanatorpet m. fl.
ettå "trakterade" spelade både fid och
dragspel. Vals var en mycke vanlig dans
~~och skottet~~ i sekelskiftets slut och början t. e. x. p.
Kväsarvalse. Kenis t. m. a. så snart att du
kom o. s. v. Spisbröksvalsen. Känner du
spisbröksvalsen ja bevas o. s. v. Stedolffina -
valsen. Kom stedolffina, kom stedolffina med
mej valsen o. s. v. Fiskarevalsen. Kom
fiskar pojkas sjung en sång o. s. v.
"Pulpetta" "palka". Chutis. Botske dansade ofta
de gamle eller den äldre årgångarna.

På alla gillena va man helgdagsklädd ett
mellanthing på kyrkekläder och vardagsklä-
der. En ramsa säges. Den som går "öladas-
granner" får gå "kyrketäjer". Den som hade
de bästa kläderna till "vardag" fick gå i
"botta" lagade kläder på. Söndag till kyrkan.
Den var slösare. Och så va då skosagille där
grannarna gick till varandra nå "käöen" rågen
skulle skäras för "hän" hand i "skäa" svedjan
i skogen. Truntimren skas för hand och
lade den på banden som barn brukade
skära och göra "mek vid mek" "härve"
som männen band och bar ut till
vägarna och husbonden körde hem
den för att sedan hängas upp på
kraka eller "rias". Husrmodern bar mat
med barnens hjälp ut i skogen till
arbetsplatset. Vägen var ibland flera kilometer
lång.

ellen ibland låg svedjan så illa te i skogen
så då va inga vägar att köra dit inna
då bla "fröset" fruset och snö så den kunn-
de köras på "dröj" en lång kälke" som man
lade "rimmala" botten till en höck" på
och sen lastade rågen och körde hem den
till tröskning. Då får lov bli bra förl
ina ja får han min röv röer! Dermed
menades stark kyla och mycket snö. Då när
den skars bars den ihop i högar och lades
i "rök" d.v.s. man la stänger på "dj höjd"
en kulle och så lades rågen som en pyramid
må 6 travar i varje rök. En trave 24 "nekar"
"kärvar". Då fick lov va vacker vår nå
en skar o la i rök "alla" annars "gröddle"
växte den ihop i högar. Så kunde rågen
ligga "flera månader" flere måna" kunde
köras hem, tröskas malas och bakas

ett "hiskelit" "mycket godt bröd". Iblan
va "skeena" "svedjorna" så stora att då "blä"
blev 80. a 90 rök bara i dj skea. Då behöv-
des då inte att "blänna" havremjöl i
bröet på ett "blandat" par tre år.
På va då brudegille ~~se de~~ ve "Hekasmässe"
Mikaelsmässe när grannarna hjälptes åt utan
avlöning, då kunne iblan räkka "vepa"
övers, ifrå den ena grannen te den andra,
maten fick man där hos den man arbeta-
de åt. Då bla inget "kaffe" men efter-
middagsurr "kaffe" må morötter, unnekaka
som lopps. Då va ju lite "klabbit" mjukt
men mycket & godt! Den va gjord av
särerna morötter "stärkelse", "potatismjöl"
samt gräddmjölk alla "flöt" "gräddde"
Bakades på långpanna mycket tunn.

Och så efter Jul hade vi "lekestöver"
"hopalaggringskalas" eller gille, där "pojkan"
pojkarna spelade gratis och hade itops
frängar eller "salade" till lite kaffe och
smörgår en kväll och så bjöd de muntligt
var sin tår. Här va så många "ban" barn
på varje går så då bla fört en 25 å 30
st. I Grabo i mi gamla "därastova"
där va många "södna" sådana gillen.
Flickorna bjöd iblan men pojkarne
mest för de kunde tjäna lite i skogar-
na om vintern. "Flickorna" "Flickena"
hade inga löner eller fränga mer än de
kunde plocka lite "krösen" på hösten
och kanske kunde "lingon" förtjåna en
5 å 6 kr. för 150 å 200 liter men plocka
det för hand och sen bära dem långa
vägar hem att rensas sedan till avsättnings-
orten tog tid och arbete.

J" Därras eller därrastova "närmaste granne"
hette bonden därra-Far och hustrun därra-Mor
vi fick aldrig se "nå^{gent}~~ent~~" "något annat"
alltså hos Alexander Pettersson och Emma
Pettersson i Spaabo dansades med liv och
lust ett par tre kvällar på vintern i stor-
stugan. Medan vi vitade gjorde vi lekar
h.s.pl. prantleken gömma ringen. Gömma gömma
ringen så inriktigt väl så ingen ser vem
som har en. En gömde ringen en gissade, gissa-
de han fel fick han lägga prant gissade han
rätt fick han gömma ringen nästa gång.
Och så en annan lek, flickorna förs sig pojkar
na förs sig och så stälde flickorna upp i
en rad efter varandra må närarna gå
varandras axter och pojkar satt runt om
på bänkarna och så gingo flickorna rundt om
och den som gick före sjöng. En falli änka

på golvet går, må många dottras och ingen
"måg", "svärson" såg vill du denna min dotter
ha, så stå då upp å svasa ja och då nappade
en av pojkarna till sig en flicka i sköcken
som skulle sitta i hans knä. Tills alla jämna
tät va fulla och ånkan gick och sjöng tills
flickorna va bortgifta och sen spelades upp
en ~~polka~~ "polka" "pulketta" som paret dansade.
Och så kortspel! Då spelades kort må hemma-
gjorda stämpelade må en träklöss i klöves järtes
rutes spår på sockertoppspapper som
kortet gjordes av en son i huset Johan
Pettersson. Träklössarna doppades i rött
och blått bläck. Där va 4 bar i hemmet
och dom kallade vi "darra ongar" och
samma benämning var då på oss
"grannars barn". Vi spelade hyrna, lång-
hyrna, kasina, svätta räv samt 5 kort.

Jämte svartepetter. Kortspelet användes som sällskapspel eller tidsfördriv det var aldrig tal om pengarspel endast som nöjesfördriv. I Spaabo var 8 gårdar och här i Knarabo 3. st. för ett halft sekel sedan och i 7 utar dom hemmen föddes en 9- a 10 st barn så nog va då arbetsfolk och sällskaps för barnen i hemmen, var då också.unga föreningar eller sådana sammankomster. Barna hade se i hemmet där va inte så fint som då nu ä. I hemmen dansade, spelade och sjöngs visor unga och gamla om varandra och glädjen stod högt i tak och sen firades ~~och~~ gudstjänsterna i kyrkan utar så många som orkade gå dit, kyrkan var fuller mät folk var söndag. Nu äro hemmen för fina till att ha pritt och roligt i. Ungdomen gå på möten och fester och dom gamla sitta i en kammar i huset ensamna och "torpar" mår bort.